

FISKÅ FÔRUM

Nr. 3 - 2022

**Fôring for bedre
tarmhelse på smågris**

Nyhet:
**Ensileringsmiddel
i bulk**

**Vinterfôring av
drektige søyer**

Fiskå Mølle

Østerdalen i vinterdrakt.
Foto: Robert Lange, sjåfør ved Fiskå Mølle Flisa

Foto:

God jul og godt nyttår

Gode bonde!

Snart er 2022 i historiebøkene. I 365 dager har du produsert trygg, norsk mat i en næring rammet av sterk kostnadsvekst. Takk for innsatsen!

Vi er utrolig takknemlige for at stadig flere bønder over hele landet velger oss som sin partner i produksjonen. I 2023 skal vi fortsatt jobbe beinhardt for å sikre gode kraftfôrprodukter til lavest mulig pris.

Vi trenger deg for å bli bedre. Når du utfordrer oss og serverer ærlige tilbakemeldinger, finner vi gode løsninger i lag.

Takk for tilliten i året som har gått! Vi gleder oss til fortsettelsen.

Ha en fin og fredelig jul - ta vare på nære og kjære.

Varm hilsen fra alle oss i Fiskå Mølle

04

Bærekraftig kyllingfôr av blåskjell

18

Fôring for bedre tarmhelse på smågris

06

Rugeegg-suksess i Trøndelag

20

Nyhet: Ensilering i bulk

10

Lauritz Haarr – melkebonde mot strømmen

24

Vinterfôring av drektige søyer

14

Bedre resultater med rådgiver i ryggen

26

Det lille ekstra fra Fiskå Mølle

E-FAKTURA:

Fiskå Mølle Tau tilbyr faktura per e-post, e-faktura eller som EHF.

MEDVIRKENDE

UTGITT AV
Fiskå Mølle
www.fiska.no

TRYKK
Kai Hansen Trykkeri

DESIGN OG LAYOUT
Apriil AS
www.apriil.no

Følg oss på Facebook og Instagram @fiskamolle

REDAKTØR
Maren Nordbø
maren.nordbo@fiska.no
99 36 48 59

Lager og forhandlere

SØRLANDET

Evje
Maskinsalg AS
37 93 00 89

Marnardal
A.G. Vigemyr AS
38 28 82 10

Lyngdal
Traktor AS
38 34 51 03

Hægebostad
Birkeland Handelslag
38 34 87 55

Vennesla
Maskinsalg AS, Hægeland
38 15 33 68

Arendal
Stoa Maskin
37 00 53 60

Audnedal, Byremo
Byremo Landhandel
38 28 01 93

VESTLANDET

Nordfjord
Fiskå Mølle, Sandane
977 82 547

Sunnfjord
MM Øvrebø
950 75 459

Sogn og Fjordane
Jan Ove Hafstad
915 77 976

Vindafjord
Magnus Sørhus
Landhandel, Vats
52 76 51 06

Karmøy
Hagia Karmøy
52 84 67 88

Vikedal
Imslund Landhandel
Matkroken AS
996 47 226

MIDT-NORGE

**Ytre Namdal/Brønnøy
- avdeling Måneset**
Ole Morten Fjær
48 94 66 22
E-post fjaertransport@gmail.com

Gjemnes
Høgset Terminalen AS
71 29 48 00

NORD-NORGE

Andøy
Lager Risøyhamn
76 11 53 90

Vestvågøy
Lager Stamsund
991 55 704

Nesna
Lager Saura
976 66 910

Steigen
Ålstadøya Førsentral
75 77 75 60

Leirfjord
Sigurd Hoff Kraftfôr
952 02 805

Rødøy
Lager Vågaholmen
75 09 89 00

Balsfjord
97 09 73 55

Fiskå Mølle Balsfjord
97 09 73 55

Som Norges største private aktør har vi produksjon og leveranse over hele landet.
Du finner oss på en rekke steder:

Fiskå Mølle Trøndelag
73 85 90 60

Fiskå Mølle Etne
53 77 13 77

Fiskå Mølle Fiskå
51 74 33 00

Fiskå Mølle Forus
51 44 42 50

Fiskå Mølle Løten
62 50 89 89

Fiskå Mølle Flisa
62 95 54 44

Vestby Mølle
64 98 06 40

Skjelfoss Korn AS
69 92 01 50

Fiskå Mølle Moss
69 20 47 70

Østmøllene AS
69 81 49 40

Råde Mølle
69 28 05 30

NOKO AS
33 18 98 00

Fiskå Mølle Agder
51 74 33 00

NÅ SKAL BLÅSKJELL BLI KYLLINGFÔR

Den lille muslingen er et kinderegg av næringsstoffer, og skal bli et viktig ledd i målet om økt norsk selvforsyning.

 Maren Nordbø

 Shutterstock/privat

FAKTA OM BLÅSKJELL TIL FÔR

- Kan høstes hvert år
- Blåskjell kan erstatte fiskemel, maisgluten og soya - førråvarer vi importerer i dag.
- Importvolumet av protein til enmagede dyr (svin og fjørfe), er ca. 42 000 tonn. Det betyr at vi må dyrke over 800 000 tonn blåskjell hvis alt import-proteinet skal erstattes med blåskjellprotein.

PARTNERE I PROSJEKTET

BlueMusselFeed er et samarbeids-prosjekt mellom Fiskå Mølle, Ocean Forest (eiet av Lerøy Seafood og Bellona), Eide Fjordbruk, Norforsk, Animalia, Nortura, NCE Heidner Biocluster, Blue Legasea og Biotech North.

BlueMusselFeed har et totalbudsjett på 24,7 millioner kroner. Støtten fra Norges Forskningsråd er på 11,7 millioner kroner, resten finansieres av industripartnerne.

Blåskjell skal prosesseres og inngå som fullverdig proteinråvare i kraftfôr til slaktekylling.

Hilde Schøyen, fagsjef optimering og råvarer i Fiskå Mølle, er prosjektleder i BlueMusselFeed.

– Vi kan samle store mengder næringsstoffer fra havet ved hjelp av blåskjell, sier fagsjef optimering og råvarer i Fiskå Mølle, Hilde Schøyen.

Hun leder det tverrfaglige prosjektet BlueMusselFeed, som skal etablere blåskjell som ny førråvare til slaktekylling. Prosjektet er et samarbeid på tvers av næringer i blå og grønn sektor, og er et av fire innovasjonsprosjekter som får millionstøtte fra Norges Forskningsråd for å bidra til å redusere klimaavtrykket i norsk husdyrproduksjon.

– Norge har så mye biomasse at vi kan bli eksportører fremfor importører av råvarer. Blåskjell gir oss en slik mulighet. Vi er utrolig glade for å komme gjennom nåløyet hos Forskningsrådet, sier Schøyen.

NATURENS RENSEMASKIN

Selv i et godt kornår importerer Norge over 60 prosent av proteinet til norske landdyr. Prosjektet tar sikte på å erstatte importerte proteinråvarer som soya og maisgluten med protein fra norskprodusert blåskjell. Blåskjell filtrerer havvannet langs kysten og tar effektivt opp karbon, nitrogen og fosfor. Både bløtdelen og skallet inneholder verdifulle næringsstoffer. 1000 tonn rå blåskjell tar opp 143 tonn nitrogen (protein), 1,15 tonn fosfor og 85 tonn karbon (skall).

– Fosfor hentes i dag fra Europa og Afrika, men vi kan heller høste det i sjøen. Både Sverige og Danmark har gjort flere dyreforsøk med blåskjell som føringrediens til verpehøns og svin med lovende resultater, sier Schøyen.

Blåskjellprotein kan være en fullverdig erstatning til importerte proteinråvarer. Forsøk med

Eksempel på blåskjellmel fra et svensk selskap.

gris i Danmark har vist at blåskjellprotein er like bra eller bedre enn fiskemel. I Sverige har forsøk med verpehøns vist at hønene yter like godt eller bedre når soya og fiskemel erstattes med blåskjellprotein. Fiskå Mølle vil i første

omgang utvikle fôrresepter til kylling basert på proteinråvare av blåskjell, og planlegger fôringsforsøk ved forskningshuset Fjørforsk på Ås.

– Blåskjell er høyt fordøyelig med høyt innhold av protein og aminosyrer. Vi forventer at appetitt, tilvekst, fôrutnytting og kjøttkvalitet vil opprettholdes og at resultatene blir like gode som forsøkene med gris og høner, sier Schøyen.

Også skjellene kan brukes i kraftfôr til husdyr. Skallet består av kalsiumkarbonat, samme kjemi som kalkstein, som brukes som kalsiumkilde i kraftfôr i dag.

– Skjell inneholder imidlertid sirkulært karbon, i motsetning til kalkstein, som er fossilt. Det er derfor et bærekraftig alternativ, sier fagsjefen.

DEKKER HELE VERDIKJEDEN

BlueMusselFeed springer ut av initiativet Land møter hav, som har som formål å skape flere samarbeid mellom blå og grønn sektor.

– Aktører som vanligvis sitter på hver sin side av bordet, bringer sine problemstillinger og perspektiver, slik at vi sammen klarer å finne nye, bærekraftige løsninger. Når vi forstår behovene til andre aktører i verdikjeden, klarer vi å fordele risiko og samtidig finne nye svar på felles utfordringer, sier Elise Sæle Dahle, initiativtaker og prosjektutvikler i Land møter hav.

Blåskjell som førråvare kan gi et betydelig bidrag til økt selvberging i norsk matproduksjon. Stor-skala produksjon av blåskjell er ikke etablert i Norge, og BlueMusselFeed kan være første steget mot en ny norsk satsning på industriell produksjon av blåskjell.

SOLIDE RESULTATER PÅ FORELDREDYR I TRØNDELAG

Forrige flokk hos rugeeggprodusentene Per Morten og Grethe Storstad gikk til topps med svært gode resultater. Godt management av haner er en av suksessfaktorene.

 Vilde Elise Kampesveen og Sven Erik Bredesen, rådgivere fjørfe

 Vilde Elise Kampesveen

Per Morten og Grethe Storstad i Steinkjer kommune produserer rugeegg av hybridene Hubbard. Hubbard er merkevaren til Norsk Kylling, som selges hos Rema 1000.

Her har det vært rugeeggproduksjon siden 2013, og de gikk over fra Ross 308 til Hubbard i 2019. Det er full konsesjon i fjøset, med ca. 7 500 høner og 9,95 % haner ved innsett. Forrige flokk hos familien Storstad gikk til topps i Trøndelag med 163 kyllinger per høne, 86,6 i snittklekk, 6 % dødelighet og 88 % på toppverp. Dette er svært gode resultater!

SUKSESSFaktorER

Per Morten og Grethe er rutinerte produsenter, med et godt innblikk i produksjonen. De bruker mye tid i fjøset, og god teoretisk kunnskap kombinert med mye praktisk erfaring gir meget gode resultater. De har også veldig god hjelp av sønnen Odd Severin som har et våkent øye i produksjonen og bidrar i den daglige driften.

Dyrematerialet har mye å si i denne produksjonen, men mye handler også om å berge høna, mener Storstad. Det handler om å få dyrene til

Forrige innsett hos familien Storstad gikk til topps med 86,6 i snittklekk.

å vare, og gi gode produksjonsresultater hele levetiden.

Hubbard-høna har mange likhetstrekk med en vanlig verpehøne, og krever god føringsteknikk. Skjellsand brukes aktivt etter uke 40, og gis på ettermiddagen for mer havneaktivitet og best mulig skallkvalitet på eggene. Dyrene har også tilgang til behandlet høy, som er spesielt populært blant hanene.

For denne hybriden kan lysprogram brukes aktivt for å holde gulvegg på et akseptabelt nivå, og dette har Storstad lykkes svært godt med. Forrige flokk hadde kun ca. 50 gulvegg daglig etter oppverping!

HANER OG FØRING

Produsentene tar inn haner mellom 7–10 dager før hønene kommer. Det blir lagt på 1–2 gram hanefôr hver uke, og hanene veies en gang i uka

frem til ca. uke 30, da stagnerer ofte vekta og fôrøkningene må justeres. Etter uke 40 veies hanene hver 14. dag og mer av tiden går med til observasjon og registrering av paringsaktivitet, som også brukes for å vurdere om det er behov for «booster-føring» i korte perioder for å holde god nok aktivitet i flokken og hanene i god form.

Fiskå Mølle utviklet på høsten 2021 et eget müsli-fôr til denne hanehybriden. Dette er familien Storstad meget begeistret for. Ved å føre hanene med müsli-fôr istedenfor vanlig pellets, øker spisetiden og gir en bedre metthetsfølelse. Dette gir roligere haner, og ved å gi dem denne metthetsfølelsen minsker han sjansen for annen uønsket atferd som ofte kan forstyrre balansen i fjøset. Fôret fungerer bra med god førmengde uten for stor utvikling i bryst og vekt.

Hubbard

- Høna (JA 87) er veldig lik ei verpehøne i størrelse og atferd, mens tilveksten kommer fra hanen (M77). Sammen utgjør disse Hubbard slaktekylling.
- Hubbard er saktevoksende, og føres i 46–48 dager.

• Fiskå Mølle Trøndelag har 85 % markedsandel på rugeegg i Trøndelag, og 80 % markedsandel på oppal foreldredyr.

• Fôret produseres på fabrikken på Spongdal i Trondheim kommune.

Produsent Per Morten Storstad (t.v.) og sønnen Odd Severin Storstad.

JA77 hane.

Sven Erik Bredesen og Vilde Elise Kampesveen, rådgivere fjørfe i Fiskå Mølle Midt-Norge.

Bredt fôrsortiment til kylling

TOPPKYLLING

består av fem fôrslag til Ross 308.

FISKÅ SOLVINGE

består av fire fôrslag til Hubbard JA787.

Alt kyllingen trenger – til riktig tid.
Les mer om konseptene på www.fiska.no

**FISKÅ MØLLE
ROGALAND**
Tlf. 51 74 33 00

**FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG**
Tlf. 73 85 90 60

**FISKÅ MØLLE
FLISA**
Tlf. 62 95 54 44

ØSTMØLLENE
Tlf. 69 81 49 40

Fiskå Mølle
www.fiska.no

Far og svigerfar Per Haarr (85) er fortsatt med i den daglige driften hos Lauritz og Ann Kristin Whist Haarr.

LAURITZ MOT STRØMMEN

Melkebonde Lauritz Haarr (50) løfter blikket langt opp fra den berømte navlen. Han trækker gjerne opp nye veier for å optimalisere melkeproduksjonen.

 Maren Nordbø

Lauritz Haarr manøvrerer galant en rød doning over tunet på Vigrestad. Siloking 14 kubikk Prestige er et sjeldent syn selv i et av landets største melkeområder. Siloking-en er både selv-gående og selvlastende, og mater ut på begge sider. Nå sparer bonden mye tid på de to daglige miksene, og slipper drift av to traktorer.

– Jeg er fascinert av teknologien, men nye maskiner er altfor dyre. Jeg kjøpte brukt for å gjøre meg kjent med opplegget. Denne er en innertier, sier Lauritz fornøyd. Han presiserer:

– Denne vogna sviver 365 dager i året. Det er viktig for meg å bygge opp en effektiv logistikk rundt det som ruller og går hver eneste dag og lete etter tidsbesparende tiltak på de rette stedene. Her handler strategien om å ha fullt søkelys på fullfôr, genetikk og miljø.

ODELSGUTTEN VENDTE HJEM FRA OSLO

Lauritz Haarr leder HRV samdrift med rundt 80 årskyr og en melkekvote på 700 tonn, driver tre gårder og dyrker rundt 540 mål gras, helsæd og mais. Etter morgenstellet fra 05 til 07, gjør han seg klar til full arbeidsdag som forvalter i Stavanger

Bulkbilen blåser kraftfôr rett i blandedvogna.

kommune. Han har utdannelse fra USA og flere års fartstid innen finans og shipping. Det lå i kortene at han skulle overta hjemgården, men familien var opptatt av at odelsgutten først skulle ta utdannelse utenfor landbruket.

– Én ting er å hente kunnskap fra utlandet, en annen er å forsvare det her hjemme, sier han og serverer fersk bakst fra den lokale bakeren på Vigrestad.

Han overtok gården i 2006, men jobbet flere år i hovedstaden før boplikten kalte. Etter avslag på søknad om utsettelse, var det nå eller aldri for odelsgutten. Familien på fem flyttet fra Oslo til Jæren i 2009. Faren Per Haarr på 85 år er fortsatt med i den daglige driften.

– Far er mine øyne på dagtid. Det fungerer fint å kombinere melkeproduksjonen med jobben i Stavanger. Markedet er i gang 24/7, starter du dagen tidlig kommer du oppdatert på jobb klokka åtte. Det skjer også mye moro i verden etter kl. 16, sier bonden.

– Jeg får ikke direkte bruk for økonomiutdannelsen i gårdsdriften, «jordbruksøkonomien» i Norge virker til tider å være avkoblet sunn fornuft. Med stort nettverk utenfor jordbruket får jeg ofte høre at jordbruksoppkjøret var så godt at vi burde være fornøyd. Da kontrer jeg fort: Det er bare å ta på kjeledressen og prøve en uke, sier han og ler.

Selv styrer økonomen driften etter egne nøkkeltall. Han har kontroll på flere innsatsfaktorer, men opplever at det er for mange faktorer som er

utenfor kontroll, som kraftfôr- og gjødselpriser, drivstoffpriser og politikk.

– Jeg bruker omtrent 350 kroner i dyrlegge-utgifter per årsku. Det sier meg at dyrehelsen er god. Ei ku som ikke trives, melker ikke, og dyrlegeregningen går opp, sier Lauritz, som også driver Semex Norge, og importerer og distribuerer Holstein-semin for det kanadiske genetikksselskapet.

– I starten var produksjonsmålet 12.000 liter melk per ku. Det kunne jeg sikkert nådd i dag også, men jeg har nå valgt rimeligere føring foran høy ytelse. Jeg har gått ned på mengde kraftfôr, og har fokus på å produsere proteinrikt grovfôr som passer med rimelige råvarer som bygggrøpp, sier han.

Med 13 kg TopLac Nøytral per 100 liter melk i roboten, er han på riktig vei. Nå vil han heller ikke presse dyra for hardt, da hver ku skal holde seks laktasjoner i snitt. Han vil litt ned i ytelse og opp i fettprosent, som i skrivende stund varierer fra 4,80 % til 4,95 %.

– Føringssystemet er på plass og genetikken virker. Jeg har snudd opp-ned på drifta på gården, og jobber stadig med forbedringer, sier bonden. Nå finjusterer han mer på miljø- og velferdstiltak for dyra.

– Sand i liggebåsene eller green bedding, er nok det optimale, men det går ikke hos meg. Da får vi justere så godt vi kan for å bli mer som green bedding, sier Lauritz.

FULLFÔRMIKS

Gården består av to fjøs. Det melkes på to roboter i det nyeste fjøset som sto ferdig i 2012. Han kjører PMR (partly mixed ration), og blander surfôr fra de tre slåttene i fullfôrmikseren. I år prøver han seg også på mais for første gang. Han kjøper korn fra Fiskå Mølle og tilsetter lut i blandingen. Kyrne får da 2 kg Bygggrøpp Gryn og 5 kg sodabehandlet hvete i tillegg i miksen.

– Du blir hva du spiser. Det gjelder for kyrne også. Derfor er jeg veldig opptatt av næringsinnholdet i fullfôrmiksen. Jeg kjøper alle råvarer, både hel hvete og granulert bygggrøpp. Det er lite sortering på fôrbrettet, og analyser av kuskiten er et must i tillegg til hold-vurderingen. Opplegget fungerer godt, sier han.

– Jeg er ikke en A4-kunde. Der leverer Fiskå Mølle. Du får en personlig kontakt som jeg setter pris på. I tillegg er det god kommunikasjon i alle ledd, fra produksjonen til kontoret og de dyktige sjåførene som leverer varene. Det merkes godt, legger han til.

– Det er veldig kjekt å samarbeide med Lauritz. Han er alltid åpen for å tenke nytt og har hele tiden nye, spennende ideer for hvordan han kan gjøre noe bedre eller hente nye marginer, sier Ådne Haugstad, rådgiver drøv i Fiskå Mølle.

PØLSEMAKEREN

Vigrestad-bonden har skapt overskrifter med sine lange plastpølser. Etter å ha prøvd både tårnsilo, utesilo og rundballer på gården, sverger han uten tvil til eurobagging.

– Jeg var irritert på plast og ubrukelige rundballer, og ble tipset om eurobagging. Da dro vi til Tyskland for å få metoden demonstrert. Vi gikk til innkjøp av utstyr og har ikke angret. Jeg får jevnere ensilering og mer stabil føring, sier bonden.

Eurobaggeren mater graset inn i pølser på opptil 75 meter. Metoden er bedre for miljøet, rimeligere og mindre tidkrevende, slår Vigrestad-bonden fast. Nå pryder flere plastpølser på nærmere 70 meter det flate jærlandskapet. Lauritz blander fullfôr fra pølser med første- og tredjeslätten pluss helsæd. De tre pølsene har totalt ni meter lang uttaksflate, fremdeles mindre enn én utesilo.

– Jeg sparer 80 prosent plast i forhold til rundballer. Det er effektivt. Jeg har en stabil miks gjennom hele året, og fører med førsteslätten så lenge som mulig med justering av de andre slåttene, forteller han.

Lauritz Haarr har investert i selvgående og selvlastende blandevogn.

– Det er også 50 prosent rimeligere enn rundballer, men folk velger det som er gunstig i sitt opplegg. Jeg heier på alle som tør å prøve nye ting, sier bonden.

BÆREKRAFTIG DRIFT FOR FREMTIDEN

Våningshuset fra 1904 har huset flere generasjoner Haarr. Vinden røsker freidig i havet som strekker seg mot horisonten foran stuevindue. Kona Ann Kristin Whist Haarr oser entusiasme når hun bærer inn fat med prøver av tørket mais. To ulike partikkelstørrelser ble testet fra finsnitteren under pakking av maispølser. De største partiklene fungerte best, og nå skal maisen ligge og godgjøre seg i pølsa noen uker til. Jærsommeren var litt for kald til å få maksimalt utbytte av maiskornet. Stivelsen uteble, men bonden er likevel mange erfaringer rikere.

– Nå blir maisen som en ekstra twist i sjokoladeposen, sier Lauritz, som i høst besøkte mais-

dyrkere i USA sammen med familien. Ann Kristin er selv oppvokst på Frogner i Oslo, og byttet ut storbylivet med melkekyr på tjukkeste Jæren.

– Vi tok et verdivalg. Vi ville flytte hjem for å videreføre bondearven. Nå vil vi legge til rette for bærekraftig drift for våre egne tre sønner, sier hun.

– Jeg brenner for kua og er glad for å ha satset på kyr. Men økonomisk sett skulle jeg nok heller bygget kyllinghus som planlagt i 2006. Melkeproduksjon, som krever mest arbeid 365 dager i året, både ute og inne, er så marginalt. Det er helt utrolig, sier bonden, som tilsynelatende har flere timer i døgnet enn sine likemenn.

– Det høres kanskje travelt ut, men du kan snu på det. Fjøset er min ventil. Andre setter seg på sykkelen eller går en tur i skogen. Jeg måker skit, snakker med kyrne og lufter tanker etter en lang arbeidsdag. Det er et sted å koble av, sier han.

Lauritz Haarr driver Semex Norge, og importerer og distribuerer kanadisk Holstein-semin.

NY RÅDGIVER DRØV I ROGALAND

Vigrestad-karen Ådne Haugstad startet som rådgiver drøv i Rogaland i mai. Han har master i husdyrvitenskap fra NMBU, og bistår med alt fra grovfôrprøver og fôrplanlegging til avlingsregistrering og melkerobot.

– Det er gildt å se hvordan små justeringer kan gi bedre resultater i produksjonen. Jeg gleder meg til å jobbe tett med dyktige bønder og hjelpe til med å få mest mulig ut av grovfôrressursene de har på gården, sier rådgiveren.

Kontakt Ådne:
916 42 322
adne.haugstad@fiska.no

TOPLAC®

– TROLIG NORGES BESTE KRAFTFÔR

TopLac® – på topp i 21 år!

Da vi lanserte Fiskå TopLac for 21 år siden, satte kraftfôret en helt ny standard til høytytende melkeku.

Resepten inneholdt nye råvarer, og responsen i markedet var uten sidestykke. TopLac ble raskt favoritt i de nye robotfjøsene så vel som i stadig flere båsfjøs. Høyere grovfôropptak var – og er – en egenskap som alltid er interessant for våre kunder.

Vi har videreutviklet fôret kontinuerlig siden, og i dag er TopLac vårt mestselgende kraftfôr til melkeku og geit. Stadig flere bønder lar seg imponere over effekten på melkeytelse, kjemisk innhold og vomhelse.

Du får TopLac i fem varianter. Prøv du også!

- **TopLac® Nøytral** tilpasset middels grovfôr
- **TopLac® Låg** tilpasset proteinrikt grovfôr og ungt beite
- **TopLac® Høg** tilpasset proteinfattig grovfôr og - rasjoner
- **TopLac® Fiber** tilpasset grovfôr- og fibermangel
- **TopLac® Nøytral m/levende gjær** for økt fôrutnyttelse og mer melk

FISKÅ MØLLE
ROGALAND
51 74 33 00

FISKÅ MØLLE
ETNE
53 77 13 77

FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG
73 85 90 60

FISKÅ MØLLE
FLISA
62 95 54 44

ØSTMØLLENE
69 81 49 40

RÅDE MØLLE
69 28 05 30

Fiskå Mølle
www.fiska.no

Tommy Horpestad (t.v.) og mor Maylen Horpestad samarbeider tett med Armando Oropeza, veterinær og fagsjef svin i Fiskå Mølle.

BEDRE PRODUKSJONS- RESULTATER MED RÅDGIVER I RYGGEN

Tommy og mor Maylen Horpestad samarbeider tett med veterinær og fagsjef svin i Fiskå Mølle, Armando Oropeza, for å legge et effektivt løp i smågrisproduksjonen på Horpestad.

 Maren Nordbø

– Jeg bruker mye tid i grisehuset og følger nøye med på dyrene. Vi prøver å ha god kontroll, men det er veldig godt å ha Armando å spille på, sier «grisesjef» Maylen Horpestad og smiler til Armando Oropeza, veterinær og fagsjef svin i Fiskå Mølle.

Sønnen Tommy Horpestad tok over hjemgården på Horpestad i Klepp i januar 2019, men mor er fortsatt ansatt i fulltidsstilling som sjef i grisehuset. Horpestad produserer 290 000 liter kvotemelk og produserer opp mot konsesjonsgrensa på smågris. Gården består av to grisehus, hvor det største sto klart i 2004. Sammen med Armando legger de riktig avl- og fôringsprosess for å optimalisere smågrisproduksjonen.

– Tommy og Maylen samarbeider godt. Nå jobber vi med føring og management for å bygge opp ryggspekket på purkene til 14 millimeter. De er snare med å snu seg rundt og prøve ut forslag fra meg, sier fagsjefen.

TETT OG GODT SAMARBEID

Da Tommy tok over gården, la mor og sønn Horpestad en ny avlsstrategi i besetningen etter veiledning fra Armando. Produsentene ønsker å lukke besetningen av smittevern hensyn og driver derfor egen rekruttering. Rådgiveren bidrar med valg av insemineringsteknikk, ryggspekkmåling og seleksjon av ungpurker.

– Smågrisprodusenter bør i hovedsak kjøpe ungpurker fra en formeringsbesetning. Når produsenter likevel velger egen rekruttering, hjelper vi til med å legge en god avlsstrategi. Det er viktig å få holdbare purker som kan gi flere gode grisekull. Jeg er med i valg av semin og vi har styrt oss inn på en kryssning av Landsvin og Yorkshire for å produsere verdens beste purker, TN70, forteller Armando, som ser på antall spener, beinstilling, antall avvente grisunger og appetitt i laktasjonen i utvelgelse av rekrutteringsdyr.

Tidligere styrte produsentene etter sikksakk-inseminering, og får med den nye strategien

mer renrasede purker. De har også tilgang til rånesæd med markedets beste gener.

– Vi gikk gjennom alle ledd i produksjonen med Armando like etter overtakelsen i 2019. Resultatene blir bedre og bedre. Det siste året har vi hatt finere suger med lite skuldersår. Avvenningsvekta er bedre, og vi øker også på antall grisunger. Nå har vi ca. to flere avvente per purke, forteller Maylen, som har økt fra rundt 11,5 til 13,3 avvente per purke.

GRISENS RESPONS PÅ KRAFTFØR

– Det er viktig for oss i Fiskå å jobbe tett med produsenter for å se kraftfôrets effekt på dyrene. Vi jobber sammen for å forstå grisens fysiologiske respons på ulike typer kraftfôr, og ser på atferd, avføring og generell helse, sier fagsjefen.

De siste ti årene har Fiskå Mølle bygget opp veterinærfaglig kompetanse i rådgivertjenesten på svin. Armando selv har master i kunstig inseminasjon og doktorgrad i reproduksjon og bioteknologi. Han jobber tett med produsenter

over store deler av landet, og hjelper til med inseminering for å oppnå høyere grisingsprosent, føring i drektighetsperioden og med utfordringer som kan korrigeres gjennom kraftfôr.

– For å lage gode og rimelige fôr som sikrer best mulig resultater for produsenten, er det en forutsetning å forstå hvordan grisen responderer på kraftfôret, sier han.

SYKDOMSUTBRUDD I BESETNINGEN

– Vi har gjort noen justeringer etter utfasing av medisinsk sink. Nå bruker vi avvenningsturv ei uke før avvenning til 14 dager etter avvenning for å forebygge avvenningsdiaré, forteller Maylen.

Produsentene på Horpestad hadde tidligere problemer med akutt dødelighet på gris. Armando og besetningsveterinær og rådgiver i Fiskå Mølle, Annelise Svindland, tok prøver og fikk påvist bakterien *Lawsonia intracellularis* i besetningen. Denne forårsaket tarmadenomatose, som hindrer næringsopptaket i tarmen. I samråd med Armando og Annelise, vaksinerer de nå mot bakterien og har lyktes med å stanse sykdomsutviklingen.

– Vi opplevde for noen år siden at noen purker aborterte og vi mistet også noen smågriser. Armando tok prøver, foretok obduksjon og fant årsaken. Det viste seg å være influensa. Han er gull verd å ha på laget. Vi kan ringe ham når det er noe, og han kommer på kort varsel. Det er en trygghet, sier Maylen.

PRESISJONSFØRING TIL PURKER

Purkene føres ut fra hold for å bygge ryggspekk. Horpestad fører med Opti Lakta i laktasjonen. I drektighet og under flushing får purkene det rimeligere kraftfôret Avlsfôr Netto tilsatt fibertilskuddet Roetopp. Det samme gjør ungpurkene. Purker taper seg normalt noe i vekt gjennom laktasjonen (variabelt fra 12–22 kg), og tilskudd av roefiber i rekrutterings- og drektighetsperioden sørger for flere løsnede egg i eggløsningen. Det vil gi både større kull og bedre kulltilvekst, med flere vitale smågriser og høyere melkeytelse hos purka. Roetopp bidrar også til å bygge ryggspekk. Smågrisen får servert Opti Vital Pluss, et konsentrert smågrisfôr med høyt protein- og aminosyrenivå for å sikre maksimal tilvekst i smågrisperioden.

– Vi har lagt en fôrplan for å sikre best fôr til purker ut fra produksjonssyklusen, sier Armando.

Nå jobber de med reproduksjon og riktig insemineringsteknikk, som legger selve grunnlaget for smågrisproduksjonen. Sist runde viste én tom purke av totalt 30 inseminerte.

– Reproduksjon er min lidenskap. Det er viktig å være rolig og konsentrert og ha tålmodighet under insemineringen. Purkene endrer atferd når de nærmer seg brunst, og det må vi bare tåle, sier fagsjefen.

Han understreker at hygiene er svært viktig ved inseminering. Produsentene må bruke

papir for å tørke vulva, og sikre at avføring ikke kommer inn i skjeden. Purkene må stimuleres før inseminering, og må vise tegn til brunst ved å stå under insemineringen. Purkene som ikke viser stårefleks, bør ikke insemineres eller eventuelt sjekkes på et senere tidspunkt.

– Alle purker som viser brunst under inseminering, må insemineres umiddelbart. Noen stimulerer alle purker først og inseminerer senere. Det er ikke lurt, da purker som står begynner å frigi oxitocin for å transportere semin inn i livmoren. Når man stimulerer purkene og venter med å inseminere, tapes denne effekten, sier Armando.

– Jeg er med og veileder under inseminering, men prøver å holde meg i bakgrunnen, legger han til.

– Det er godt å ha deg med. Jeg merket at jeg fikk frisket opp informasjon fra tidligere insemineringskurs da du var her sist, sier Maylen og smiler.

Smågrisproduksjonen er intensiv og byr på topper i inseminering og grising. En produksjon grisesjefen trives godt med.

– Det er givende å se resultater når du får det til. Det er ikke like gildt når det oppstår problemer, men det er en spennende produksjon hvor det skjer noe hele tiden. Du ser fort resultater fra avvenning til salg, sier hun.

DIN PARTNER I PRODUKSJONEN

Dyktige rådgivere hjelper deg med å styrke forholdet mellom føring, dyrehelse og management. Med veterinærer på laget kan vi identifisere sykdom i besetningen og bidra til å effektivisere produksjonen.

KONTAKT DIN LOKALE RÅDGIVER FOR MER INFORMASJON

Armando Oropeza

Veterinær og fagsjef svin, hele landet
940 32 920
armando@fiska.no

Annelise Svindland

Veterinær og rådgiver svin, Rogaland og Agder
975 47 234
annelise_svindland@outlook.com

Emilie Eikje

Rådgiver Ingris, Rogaland
932 16 339
emilie.eikje@fiska.no

Knut Øystein Berg

Rådgiver svin, Østlandet
468 25 952
knut.berg@fiska.no

Wout Mutsaers

Rådgiver svin, Fiskå Mølle Løten
959 10 375
svin@loten-molle.no

Sara Grande

Rådgiver svin, Midt-Norge
905 63 350
sara.grande@fiska.no

Johan Torgersen

Rådgiver svin, Midt-Norge og Nord-Norge
995 39 385
johan.torgersen@fiska.no

Per-Arne Nesjan

Salgssjef, Midt-Norge
977 31 686
per-arne.nesjan@fiska.no

Arnulf Fjermedal

Fag svin og fjørfe, hele landet
905 45 406
arnulf.fjermedal@fiska.no

FØRING OG VAKSINERING AV SMÅGRIS FOR GOD TARMHELSE

Smågrisprodusenter opplever ulike utfordringer i besetningen, spesielt i forbindelse med utfasing av medisinsk sink. Her skal vi se på ulike årsaker til diaré og sykdom – og tiltak for å redusere smittepresset i besetningen.

  Annelise Svindland, veterinær og Armando Oropeza, veterinær og fagsjef svin

Det viktigste smågrisprodusenten kan gjøre for å forebygge avvenningsdiaré er å optimalisere rutinene i grisehuset. Har vi egentlig et problem som skyldes infeksjon?

RUTINER SOM MÅ VÆRE PÅ Plass I SMÅGRISAVDELINGEN:

- Konsentrert grising: Viktig tiltak for å forebygge avvenningsdiaré. Kan gjøres med stimulering eller synkronisering av ungpurker.

- Vask og desinfeksjon: Alt inn/alt ut-prinsippet er avgjørende for å redusere smittepresset i huset.

- Romtemperatur: Sørg for at smågrisen har et varmt sted de første dagene slik at de ikke fryser og får svekket immunforsvar.

- Vanntilførsel: Grisen må til enhver tid ha tilgang på rent drikkevann.

- Avvenningsvekt: Avvenningsperioden er enklere når en avvenner griser på 10–12 kg enn griser på 8–9 kg.

- Kraftfôr fra første dag etter avvenning: Legg til rette for at grisen spiser kraftfôr fra dag én.

Når vi har kontroll på ovennevnte punkter, men likevel opplever problemer, kommer vi som dyrleger og tar prøver for å stille riktig diagnose. Først skal vi se på ulike bakterier og virus som kan oppstå i grisehuset.

ULIKE UTFORDRINGER I SMÅGRISBESETNINGER

Avvenningsdiaré: Et velkjent problem i flere svinebesetninger. Sykdommen er forårsaket

av ulike typer E.coli-bakterier. E.coli er en del av den normale tarmfloraen til både dyr og mennesker, men visse typer kan være sykdomsfremkallende. I svinebesetninger gir særlig E.coli av type F4 og F18 fare for sykdom.

Symptomer: Avvenningsdiaré oppstår 3–14 dager etter avvenning. Grisen får diaré og blir ofte innsunken og smal over ryggen. Ved obduksjon ser en fargeforandring på tarm og injiserte blodkar.

Ødemsjuka: E.coli av type F18 kan produsere Shiga-toksin. Symptomene oppstår 2–3 uker etter avvenning.

Shiga-toksinet skader blodkar og gir væskeutsiving til ulike deler av kroppen. Sykdommen kan gi ulike symptomer. Noen ganger oppstår

den så akutt at du finner de største grisene døde. Den kan også gi ødem i pannen og øyelokk. I noen tilfeller påvirkes nervesystemet og grisen får unormal gange og paralys. Det kan også oppstå ødem rundt halsregionen som gjør at grisen hyler på en spesiell måte.

Adenomatose: Forårsakes av bakterien *Lawsonia intracellularis* og oppstår 2–6 uker etter avvenning. Bakterien formerer seg i cellene i slimhinnen i tarmen. Grisen får en fortykning av slimhinnen og klarer ikke å ta opp næring. Den blir tynn og får en grønn-grålig diaré i bingen.

Andre patogener i grisehuset:

- PCV-2 - svekker immunsystemet
- Brachyspirapilosicoli – gir diaré og redusert tilvekst
- Brachyspirahydysenteriae – Denne vil vi ikke ha i den norske grisehelsen. Kan gi en blodig diaré i avvenning.
- Rotavirus – gir diaré, i hovedsak i fødeavdelingen

VIKTIG Å STILLE RIKTIG DIAGNOSE

Det er helt nødvendig å stille riktig diagnose for å sette inn riktige tiltak i besetningen. Vi som veterinærer tar prøver og analyserer ulike bakterier og virus i grisehuset. Vi obduserer døde griser og sender prøver til analyse ved laboratorium.

Når vi er sikre på hva slags utfordringer vi står overfor, finner vi løsninger sammen med produsenten.

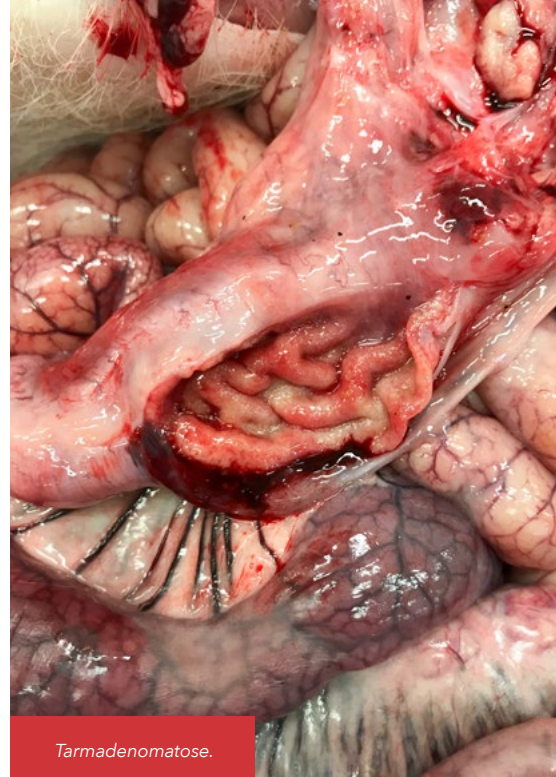
Obduksjon viser E.coli-infeksjon.

Ødemsjuka hos smågris.

Sokkeprøve fra gulvet.

Tarmadenomatose.

PRØVER TIL ULIKE TIDSPUNKT

1 uke før avvenning	Svaberprøve Obduksjon
7-10 dager etter avvenning	Svaberprøve Sokkeprøve Obduksjon
21 dager etter avvenning	Sokkeprøve Obduksjon

FØRING FOR GOD TARMHELSE

Fiskå Mølle har utviklet kraftfôrslag som kan motvirke avvenningsdiaré. Våre rådgivere står klare til å hjelpe besetninger med denne utfordringen.

Opti Vital WPC	Avvenningsdiaré
Opti Vital Trygg	Avvenningsdiaré og tarmadenomatose
Opti Vital	Lite utfordringer og moderat tilvekst
Opti Vital Pluss	Lite utfordringer og høy tilvekst
Opti Vital Netto	Kraftfôr i fase to. Et rimeligere fôr med lavere proteininnhold. Anbefales i kombinasjon med WPC.

KONTROLL MED AVVENNINGSTORV OG KRAFTFØR

En besetning i Rogaland opplevde høy dødelighet siste uke før avvenning, og mistet rundt 20 av 600–700 griser. Problemet oppsto etter utfasing av sink. Vi obduserte grisene og tok flere prøver fra flere dyr, og fant enterotoksin som dreper grisene akutt. Bakterien er resistent mot antibiotika og kunne ikke behandles medisinsk. Vi måtte derfor finne en løsning med riktig bruk av kraftfôr og management. Vi satt opp en fôringsplan med kraftfôret Opti Vital WPC i kombinasjon med avvenningstorv siste uke før avvenning og 14 dager etter avvenning. Dødeligheten ble redusert til fire griser, og vi fikk kontroll på bakterien med avvenningstorv og kraftfôr.

VAKSINASJON

Forebyggende arbeid har blitt enda viktigere de siste årene, og vi ser en økende bruk av vaksiner. I noen tilfeller er vaksinasjon eneste utvei. Kontakt oss eller din besetningsveterinær for mer informasjon om vaksiner.

OPPSUMMERING:

- Miljø, temperatur og rutiner er viktige faktorer ved utvikling av avvenningsdiaré
- Avvenningstorv siste uke før avvenning og frem til 10–14 dager etter avvenning har en positiv effekt
- Korrekt diagnose er avgjørende for å finne løsninger
- Man kan finne forskjellige typer *E.coli* i en besetning (og andre patogener)
- Vaksine kan i noen tilfeller være eneste utvei

NYHET!

BULK-LEVERING AV ENSILERINGSMIDDEL

Fiskå Mølle kan nå tilby KOFA® og GrasAAT® ensileringsmiddel levert med tankbil med godkjent telleverk direkte på gård. Dette blir både rimeligere og mer miljøvennlig enn å kjøpe nye containere hvert år. Denne sesongen tilbys dette i Rogaland, Agder og Innlandet, men tilbudet blir utvidet fra neste sesong.

Oddbjørn Lobekk, plantekultursjef

Maren Nordbø

Slått på Jæren

KOFA® er en videreutvikling av anerkjente KOFASIL® som har vært på markedet i over 30 år. KOFA® har en pH på 9, er ikke etsende eller korroderende, krever lav dosering og har spesielt god effekt mot smørsyresporer og listeriose. Bruk av ensileringsmiddel gir en sikker gjæringskvalitet, lite nedbryting av næringsstoffene i fôret, samt et surfôr med god smak og stabilitet. Ved et grovfôr med høyt næringsinnhold og god smak kan det produseres mer melk og kjøtt basert på grovfôr produsert på gården.

ØKONOMI

Resultat fra føringsforsøk med melkeku fôret med silo med KOFASIL®, ga en økning i fôr-opptak fra 10,7 til 12 kg tørrstoff per ku per dag, sammenlignet med fôr uten ensileringsmiddel. I tillegg var bevaringen av energiinnholdet i fôret høyere i siloen tilsatt KOFASIL®: 0,89 FEm / kg

TS med ensileringsmiddel, mot 0,86 FEm / kg TS uten.

Den forbedrede silokvaliteten ga et høyere fôr-opptak, høyere energiopptak og en potensiell økning i melkeproduksjon på 3,2 kg melk pr. dag. I en besetning med 50 kyr og en melkepris på 5,50 kr pr. liter, gir dette en omsetningsøkning på 235 000 kr pr. år. Når man trekker fra kostnaden ved bruk av ensileringsmiddel og det forhøyede grovfôrforbruket (estimert grovfôrpris på 3,50 kr per FEm) i den samme besetningen, til sammen 78 000 kr per år, sitter man igjen med en nettogevinst på 157 000 kr pr. år.

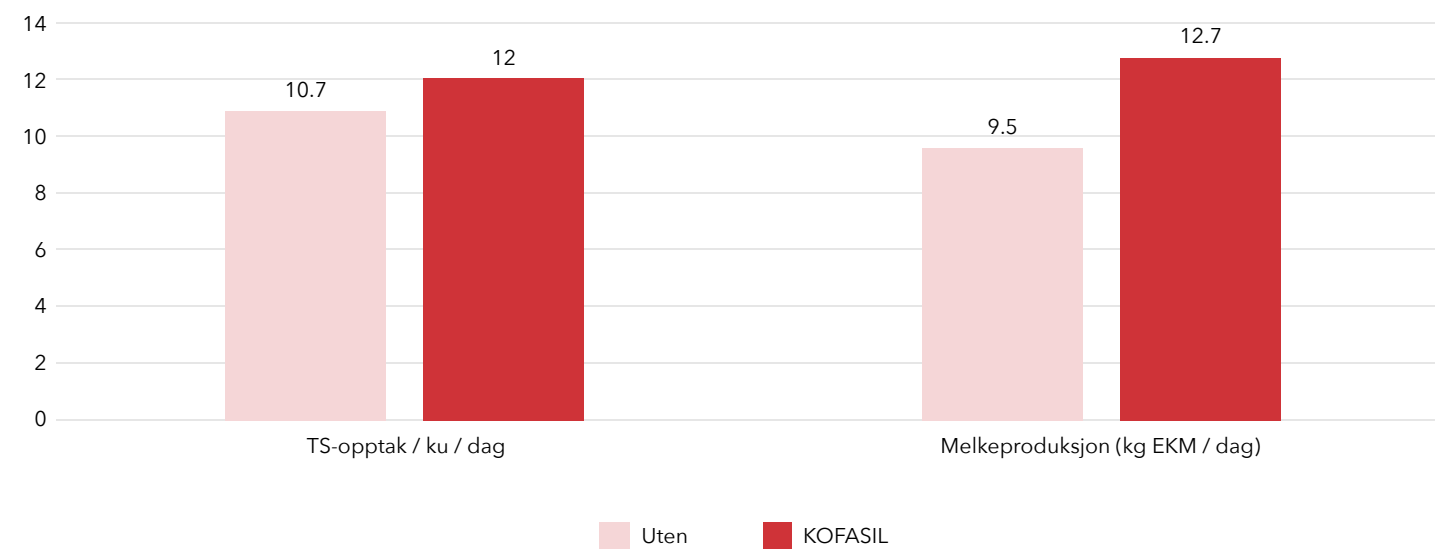
Ved en normal surfôrkvalitet med 30 % tørrstoff og 0,88 FEm / kg TS, er kostnaden til KOFA® ensileringsmiddel kun ca. 20 øre per FEm. Sammenlignet med hva du kan få igjen i økt avdrått, reduserte kraftfôrkostnader og

minsket risiko for varmgang, sporer eller listeriose, er dette en billig forsikring av en svært stor forverdi i siloen.

VARMGANG OG SPORER

Varmgang i silofôr fører til redusert næringsinnhold, dårlig smak og dårlig fôr-opptak. Ved bruk av ensileringsmiddel får du god gjæringskvalitet, et lagringstabilt fôr og du unngår varmgang.

Smørsyresporer i melk og listeriose på sau er viktig å forebygge. Selv svært små mengder jordinnblanding under innhøsting kan føre til utfordringer med smørsyresporer i melka, eller listeriose hos sau. Ved tørre høsteforhold kan jordstøv være nok til å skape utfordringer med smørsyresporer i fôret, mens gjørme skaper tilsvarende problemer ved våte høsteforhold. KOFA® LP og KOFA® Ultra har virkestoffer som dreper smørsyre- og listeriosebakteriene.

Kilde: FAL Braunschweig

Topp kvalitet i grovfôr med KOFA-ensilering.

KOFA®

KOFA® LP er beregnet for gras som er litt for-
tørket (opp til 35 % tørrstoff). Dette produktet
har best effekt på gjæringskvalitet og fore-
bygging av smørсыresporer og listeriose som
ofte kan være en utfordring i fuktig fôr.

KOFA® Ultra er beregnet for gras med tørrstoff-
innhold mellom 30 og 65 %. Produktet har
best effekt mot varmgang og mugg, noe det er
større risiko for i tørt fôr som er vanskeligere å
komprimere og fjerne all lufta fra.

På grunn av det høye innholdet av Natrium-
nitritt i KOFA®-produktene, anbefaler vi KOFA®
kun til plansiloer og rundballer. Ved eventuelt
bytte fra syreprodukter til KOFA® eller motsatt,
er det viktig å tømme og kjøre gjennom vann i

pumpe, slanger, rør og dyser. Ved blanding av
syreprodukter og KOFA® vil det skje en kjemisk
reaksjon som danner en «grøt» og giftig gass.

DOSERING

Vi anbefaler alltid å følge anbefalt dosering
for ensileringsmiddelet som brukes, da under-
dosering i flere tilfeller kan være verre enn å
ikke bruke ensileringsmiddel. Ved under-
dosering får både de ønska og uønska bak-
teriene i ensileringsprosessen en «kalddusj»;
pH-en i graset senkes ikke fort nok og det er
stor risiko for uønska bakterievekst og feil-
gjæring. Dette gir ustabil fôr som er ekstra
utsatt for varmgang etter åpning av siloen.

Ved gode høste- og innleggingsforhold kan
den laveste anbefalte doseringen brukes. Ved

dårligere høsteforhold eller ved gras som er
vanskelig å ensilere, bør det brukes en høyere
dosering. Gras som er vanskelig å ensilere kan
være gras som er veldig vått, veldig tørt eller har
høyt innhold av protein og kløver som fungerer
som buffere på pH-senkningen i siloen. En
generell anbefaling tilsier ca. 300 kg gras med
30 % tørrstoff per m³ tilhenger. Det vil si at det
bør brukes ca. 1 liter ensileringsmiddel per
m³ tilhenger.

Uavhengig av ensileringsmiddel, er høste- og
innleggingsforholdene av graset svært viktige.
Effektiv fortøking, god kutting, svært god pak-
king og tildekning er alltid viktige forhold for å
få en god silokvalitet.

BESTILL NÅ:

ENSILERINGSMIDDEL LEVERT MED TANKBIL

Vi kan nå tilby KOFA® og GrasAAT® levert
med tankbil til dine brukte containere til
svært gunstige priser. Dette blir rimeligere
for deg. Du slipper å få nye containere
hvert år - og vi sparer miljøet sammen.

KOFA® og GrasAAT®-effekter:

- God bevaring av næringsinnholdet i graset
- Fôr med god smakelighet og høyere fôropptak
- Høyere melk- og kjøttproduksjon fra eget
grovfôr og mulighet til å spare kraftfôr
- Mye mindre risiko for varmgang i siloen

KOFA® er en videreutvikling av anerkjente KOFASIL®.
KOFA® er ikke-etsende og ikke-korroderende, krever
lav dosering og har spesielt gode effekter mot
smørсыresporer og listeriose.

Til direkte høsta eller litt fortørka gras
(20-35 % tørrstoff)

Til fortørka gras (30-65 % tørrstoff)

PRISER LEVERT HOS DEG:

KOFA® LP	13 660,- pr. 1 000 liter
KOFA® Ultra	14 530,- pr. 1 000 liter
GrasAAT® Lacto	16 510,- pr. 1 000 liter
GrasAAT® Plus	16 720,- pr. 1 000 liter

Levering februar-april 2023
Betalingsfrist 1. mai 2023

Bestill snarest mulig og senest **30. desember**
for å sikre deg denne prisen med levering
i 2023.

Prat gjerne med naboen din så kan vi fylle
både dine og naboen sine containere på
et sted. Minimum leveranse er 4 000 liter
per produkt per stoppested.

FOR BESTILLING OG MER INFORMASJON, KONTAKT:

Rogaland og Agder:

Sigurd Norland
plantekultur
982 61 260
sigurd.norland@fiska.no

Eirik Ur,
salgssjef Rogaland og Agder
982 61 263
eirik.ur@fiska.no

Oddbjørn Lobekk
plantekultursjef
982 61 255
olobekk@fiska.no

Innlandet:

Ragnhild Sween
selger plantekultur og kraftfôr, Østlandet
959 75 909
ragnhild.sween@flisamolle.no

Bor du i Vestland, Trøndelag eller
Nord-Norge? Kontakt Sigurd Norland
for mer informasjon.

VINTERFØRING AV DREKTIGE SØYER

Paringa er etter kvart over hos dei fleste, og det er nå den rolegaste tida på året i dei fleste sauehusa. I takt med at kostnadane i landbruket stig, aukar fokuset på å føre rimelagast mogleg i denne perioden.

Leif Malvin Eggebo, tilskotsförsvarleg og rådgjevar drøv

Søyene treng god mineral- og vitamindekning gjennom heile drektigheten.

Om du har rikeleg med grovfôr av god kvalitet er det fullt mogleg å føre kun grovfôr til vaksne søyer i normalt godt hald fram til ca. 6-8 veker før lamming. Påsettlamma bør få noko kraftfôr gjennom heile vinteren, og gimrane og vaksne søyer i dårleg hold kan også godt få litt ekstra kraftfôr. For å sikre friske og livskraftige lam er det likevel avgjerande at søyene får god mineral- og vitamindekning gjennom heile drektigheta.

Sjolv om haldjustering av søyene helst bør skje før paring, er det likevel mogleg å gjere tiltak også i drektighetstida. For sterk føring like etter paring kan verke negativt på utviklinga av morkaka, noko som aukar faren for svake og daudfødde lam. I siste trimester vil fostertilveksten blir prioritert framom å legge ekstra hald, så sterk føring i den perioden kan gje utfordringar med for store foster. Det er difor anbefalt å føre på ekstra hald i andre trimester av drektigheta. For å oppnå eitt poeng ekstra på haldvurderinga må søya avleire ca.

10 kg feitt. Om dette skal gjerast med ekstra kraftfôr, tilsvarende det 0,8 kg per dag i ca. to månader.

Etter forsterteljing er det viktig å sortere søyene etter alder, antal foster og hald, og tilpasse føringa deretter. Det er lettast å haldvurdere like etter klipping. Ca. 6-8 veker før lamming bør ein begynne oppföringa av søyene som har mange foster. Overgong til mjölkekraftfôr bør skje 2-4 veker før lamming.

KRAFTFÖRVAL I DREKTIGHETSPERIODEN

Fiskå Mölle tilbyr to ulike kraftföertypar til bruk i denne perioden, **Sau/Lam Appetitt** og **Saueför Drekting**. Sistnevnte inneheld ekstra mineral og vitamin, og er sær s rikt på selen og E-vitamin. For dei som gjev alle søyene litt kraftför gjennom heile vinteren vil dette vere det naturlege kraftföralet, då behovet for mineral og vitamin vert dekkja ved 3-5 hekto per dag, avhengig av størrelsen.

Dersom ein del av søyene ikkje får kraftför, er det avgjerande viktig å gje ekstra tilskot av vitamin og mineral utanom. Slikkebötta **Toplick Sau** kan setjast inn i bingane, og søyene vil då styre opptaket etter behov. Tilby saltslikkestein ved sidan av slik at opptaket av Toplick Sau ikkje blir unödig högt grunna saltmangel.

Om du er oppteken av å halde kostnadane nede tilrår vi pulveret **Premium Drekting Sau**, med dosering av 30-50 gram per dyr per dag. Prisen for dette er 54 til 89 öre per sau per dag, og er det mest lönsame alternativet. Som kraftför til påsettlamma og dei som treng litt ekstra föring, tilrår vi å bruke Sau/Lam Appetitt. Denne inneheld mindre mineral og vitamin enn Saueför Drekting, og det vil difor vere fornuftig å gje 20-30 gram Premium Drekting Sau, eller fri tilgong til Toplick Sau også til dei som får kraftför.

KRAFTFÖRET SAUEFÖR DREKTIG GIR

ENKLARE FÖRING

God föring vinterstid gir færre dødfödsjar og fleire livskraftige lam.

SAUEFÖR DREKTIG:

- Ekstra rik på E-vitamin
- Full dose makro- og mikromineral
- Organisk selen
- Positiv PBV
- Hög andel norske kornvarer

Dosering: Gir du 3-5 hekto per sau per dag så slepp du å gje mineral/vitamin utanom i heile drektighetsperioden.

Holdige sauer bör i staden få tilskotsföret «Premium Drekting Sau», 15-50 gram per dag.

GODT GJORT ER
BETRE ENN GODT SAGT

FISKÅ MÖLLE
ROGALAND
Tlf. 51 74 33 00

FISKÅ MÖLLE
ETNE
Tlf. 53 77 13 77

FISKÅ MÖLLE
TRÖNDELAG
Tlf. 73 85 90 60

Fiskå Mölle
www.fiska.no

SMARTARE MINERALFÖRING MED

TOPLICK SAU

Dekk dyra sine behov for vitamin og mineral gjennom appetittföring med **TOPLICK Sau**. Enklare kan det ikkje bli!

TOPLICK SAU, 20 KG

- Dekker behovet for vitamin og mineral både ute og inne
- Er tilsett kvitlök som förebyggjer flått og flugemakk i ulla (ingen påverknad på kjøtkvaliteten)
- Organisk selen og vi tamin E styrkjer immunforsvaret, og kan ha betydning for livskrafta til lamma

FIXO SMALL

- Praktisk spannhölder
- Hygienisk og fysisk sikring av bötta
- Hurtigmontering til innreiing/stolpe
- Innvendig eller utvendig hurtigmontering

Bestill på telefon 51 74 33 00
www.fiska.no

Fiskå Mölle

NYTT OG FORBETRA PREMIUM-SORTIMENT

 Leif Malvin Eggebø, rådgjevar drøv og tilskotsfôransvarleg

DET LILLE EKSTRA FRA FISKÅ MØLLE

Fiskå Mølle leverer i tillegg til kraftfôr, gjødsel, ensilering og plantevernmidler også en rekke andre produkter.

For nærmere detaljer, sjekk www.fiska.no.

Bruk av levande gjær til drøvtyggjarar har vore eit aktuelt tema i mange år. Mange store forsøk viser betre fôrutnytting, betre gjødselkonsistens og ofte også auka produksjon (mjølk og kjøt) ved bruk av levande gjær i fôrrasjonen. Forsking og utvikling har ført til nye typar som er like godt eigna til bruk i varmebehandla kraftfôr som i mineraltilskot i pulverform.

Det tek fire veker frå ein startar å tilsetje levande gjær i rasjonen til ein har ein veletablert stamme i vomma. I tillegg er det viktig med full dose heile tida. Ny kunnskap viser tydeleg at for å få full effekt av levande gjær, bør mjølkekyr og -kviger kalve inn med ein allereie etablert stamme av levande gjær på plass. Altså må ein begynne å tilføre levande gjær fleire veker før kalving, og då i tilskotsfôr. Då toler kua opptrapping med kraftfôr betre, og kua får ein «flying start» inn i laktasjonen.

Fiskå Mølle har i ein periode tilsett levande gjær i utvalde kraftfôrtypar, og interessa for dette har vore forholdsvis stor. Men opptrappinga av kraftfôr etter kalving tek tid, og ein kjem då for seint i gong til å få med seg den viktige starten av laktasjonen. Dessutan må ein gje ti kg for å få full effekt i laktasjonen. Det er derfor fagleg

og økonomisk betre å heller tilføre levande gjær via eit tilskotsfôr framfor i kraftfôr.

Ei viss dose levande gjær har også vore tilsett i somme mineraltilskot i seinare tid, men no er vi meir bevisste på doseringa: denne må opp slik at dyra får full effekt av levande gjær ved normal dosering av pulveret. Sortimentet av tilskotsfôret med og utan levande gjær blir derfor justert no.

PREMIUM-PRODUKT MED LEVANDE GJÆR:

PREMIUM GROVFÔR MED LEVANDE GJÆR

Breispektra tilskotsfôr med levande gjær

PREMIUM GJELDKU

Spesialprodukt til sinperioden

PREMIUM LEVANDE GJÆR

Kun levande gjær, ingen mineral/vitamin. Sjå eiga annonse på neste side

PREMIUM-PRODUKT UTAN LEVANDE GJÆR:

Det er ikkje alle dyreproduksjonar som har fordelar av levande gjær. Sau og ammekyr står

ofte i fare for å bli for feite gjennom vinteren. Levande gjær til desse vil difor ofte verke mot sin hensikt. Vi tilbyr difor også ei rekke mineraltilskot utan denne tilsetjinga.

PREMIUM STORFE

Erstattar Premium Kornkross. Ca-rik

PREMIUM AMMEKU

Breispektra, med høgt innhald av fosfor

PREMIUM DREKTIG SAU

Breispektra, med høgt innhald av E-vitamin

PREMIUM EVITA 25

E-vitamin-konsentrat, samt selen og biotin

Ved å tilby levande gjær både i komplette mineralblandingar og som rein vare, har kunden større moglegheit til å velgje det produktet som passar best inn i driftsopplegget. Ta gjerne kontakt med din fôringsrådgjevar for å finne ut korleis du best kan dra nytte av fordelane med bruk av levande gjær i din fôringsstrategi.

Betre fôrutnytting med Premium Levande Gjær

Dagleg tilskot av levande gjær frå 1 måned før kalving og gjennom laktasjonen gir større effekt:

- Kua tåler betre opptrapping av kraftfôr etter kalving
- Betre nedbryting av fiber i grovfôret
- Full effekt uavhengig av kraftfôrnivå og kraftfôrtype
- Meir mjølk i tanken
- Minimum 8 kroner igjen for kvar investerte krone*

25 gram strøast på grovfôret 1x per dag, eller miksast i fullfôret.

* Return on investment (ROI) 8:1

Fiskå Mølle

TLF. 51 74 33 00 • fiska.no

NYHEIT

NORGES RIMELIGSTE KRAFTFÔR TIL GRIS

Samme gode kvalitet og
smaklighet - med en betydelig
lavere FEn-pris.

Nyheten Opti Norm Energi er
landets rimeligste kraftfôr til
slaktegris*.

***Få bedre økonomi,
Bestill i dag!***

* Tall for januar 2022. Kilde: Fagbladet Svin